

Яна Вовчук

*Науковий керівник – канд. геогр. наук, доц. Лажнік В. Й.,
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки*

СУЧАСНІ УРБАНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ФРАНЦІЇ

Розглянуто сучасні тенденції в розвитку урбанізаційних процесів у Франції. Виявлено сучасні зміни в особливостях розвитку основних форм розселення міського населення країни на початку XXI ст.

The modern tendencies in the development of urbanization processes in France are considered. The modern changes in features of the basic forms of resettlement of urban population at the beginning of the XXI century are displayed.

Рассмотрены современные тенденции в развитии урбанизационных процессов во Франции. Выявлены современные изменения в особенностях развития основных форм расселения городского населения страны в начале XXI в.

Важливим об'єктом формування сучасної територіальної структури Франції є міста й урбанізаційні ареали. Сьогодні Франція, як і більшість розвинених країн Європи, характеризується високим рівнем урбанізації. Починаючи з часів Другої світової війни і до сьогодні, країна переживає високі темпи розвитку процесів урбанізації, що породжує певні соціальні проблеми. Спершу основною передумовою розвитку урбанізаційних процесів у країні виступала індустріалізація та розвиток промисловості, котра концентрувалася в міських центрах, передусім у Паризькій агломерації (1945–1975 рр.); згодом – розширення інформаційно-комунікаційних технологій, сфери послуг тощо. Нині міське населення країни розміщене нерівномірно. Якщо у великих агломераціях щільність населення досягає 350 осіб на 1 км², то в західних та південно-західних районах країни щільність населення може не досягати навіть 50 осіб на км² [5]. Така неоднорідність зумовлена насамперед історичними та природо-географічними чинниками.

За даними останнього перепису населення Франції, який проводився у 2009 р., можна виявити особливості та певні зміни в розви-

тку урбанізаційних процесів за останніх 10 років. Так, у період між 1999 і 2009 рр. щорічне зростання кількості міських жителів у країні коливалося від 0,6 % до 0,8 %. Таке зростання є наслідком міграцій усередині країни, тобто переїзду населення з сільських місцевостей до міст, яке протягом 10 років залишалося додатнім, і становило в середньому 0,1–0,3 % у рік [5].

Так, згідно з останнім переписом населення, частка міських жителів країни становила 84,49 %, що на 7,99 % більше ніж у 1999 р. [6]. Вже нині Світовий банк наводить статистику, згідно якої рівень урбанізації у Франції в 2011 р. становив 85,74 % [5].

Основними формами розселення міського населення в країні є місто та міська агломерація з урбанізаційним центром. Згідно зі стандартами французького Національного інституту статистики й економічних досліджень (Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques – INSEE), будь-яка велика агломерація є системою, яка складається на основі взаємозв'язків між центром, напівпериферією, периферією. Таких агломерацій у країні понад 45. Ядром французьких агломерацій є велике місто (ville). Особливістю для Франції є те що, містом тут вважається населений пункт, де проживає не менше 1000 мешканців [1]. Більшість агломерацій у Франції розміщуються навколо центральних міст, чисельність населення в яких не перевищує 300 тис. осіб. Наприклад, у Тулоні нараховується 180 тис. осіб, а в Екс-ан-Провансі – лише 141 тис. осіб.

Найбільшою агломерацією протягом останніх десятиліть залишається Паризька агломерція у районі Іль-де-Франс з урбанізаційним ядром у Парижі, чисельність населення якої становить понад 9,65 млн осіб. Нині Париж виділяється тим, що це єдине місто-мільйонер у країні (чисельність населення понад 2,2 млн осіб). Явних конкурентів серед міст Франції за чисельністю населення у Парижу немає, і, мабуть, у найближчому часі не буде. Другу позицію серед найбільших агломерацій зберігає Марсельська, яка сформувалася у районі Прованс-Альпи-Лазурний Берег з урбанізаційним ядром у Марселі. Загальна чисельність населення цієї агломерації становить понад 1,45 млн осіб, а в Марселі проживає 0,85 млн осіб. Третью за величиною йде Ліонська агломерація в районі Рона-Альпи (понад 1,34 млн осіб) з урбанізаційним ядром у Ліоні (0,48 млн осіб). Слід відмітити успішний розвиток поліцентричної агломерації в департаменті Нор-Па-де-Кале (понад 1 млн осіб), куди входять великий Лілль (0,23 млн осіб), а також текстильні центри Рубе та Туркуен. Невеликими за розмірами є агломерації, які сформувалися навколо міста Лімож, де загальна чисельність населення 0,18 млн осіб із чи-

сельність населення в Ліможі 0,13 млн осіб, а також навколо міста Нім (0,15 млн осіб), де в урбанізаційному центрі проживає понад 0,14 млн осіб [6].

Перелік найбільших за чисельністю населення міст Франції порівняно з переписом 1999 р. залишився практично незмінним, лише останнє десяте місце тепер займає Лілль (0,23 млн осіб), а раніше – Ренн (0,21 млн осіб) [5].

Нові тенденції щодо розміщення міського населення в країні чітко не проявилися. Як раніше, більша частина міських жителів концентруються на півночі, сході та частково на півдні країни. Саме тут активно розвиваються регіональні центри, які і є найбільшими за чисельністю населення містами країни, а також сформувалися найпотужніші агломерації Франції. Вони стали полюсами росту і концентрують більшу частину господарського потенціалу районів із найбільш загальною чисельністю населення. Варто відзначити зростання ролі в країні міста Страсбург, який із недавнього часу став одним із реципієнтів міграційних потоків, однією з європейських столиць, місцем розміщення Європарламенту, Ради Європи, а також фінансовим центром Західної Європи.

Включною можна назвати роль столиці Франції, котра є ядром Паризької агломерації у планово-економічному районі Іль-де-Франс. У складі агломерації виділяють три структурних елементи: місто Париж (2,24 млн осіб); т. зв. “мала корона” – зона близьких високоурбанізованих передмість, яка об’єднує 3 департаменти; “велика корона” – зона зовнішніх передмість, котра включає в себе 4 департаменти [3]. Загальна ж чисельність населення Паризької агломерації становить близько 10 млн осіб [6]. Цікавим було бажання колишнього президента Франції Ніколя Саркозі, котрий незабаром після свого обрання на посаду президента Франції восени 2007 р., провів ряд зустрічей із провідними архітекторами з різних країн світу, а також уперше згадав про свій план створення “Великого Парижа” за прикладом Лондона або Лос-Анджелеса. На його думку, формування з власне Парижа (2 млн жителів) і його передмість (6 млн жителів) на той час єдиного цілого сприятиме більш рівномірному прогресивному розвитку всіх районів, регенерації депресивних територій, переходу до “сталого розвитку” в масштабі мегаполісу. Така реконструкція агломерації в мегаполіс передбачалася до 2030 р. Проте, конкретних проектів до сьогодні не пропонувалося [2].

Отже, дослідження еволюції структури системи міського розселення Франції в останні десятки років дають змогу виявити, що, не дивлячись на свою масштабність й інертність, система міського

розселення Франції зберігає високий рівень мобільності, здатність швидко реагувати на зміну як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, а також цілковито використовувати можливості процесів урбанізації та глобалізації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Матрусов С. Н. Роль городов в районообразовании и формировании современной территориальной структуры Франции [Текст] / С. Н. Матрусов // География в школе. – 2009. – № 1. – С. 26–30.

2. Мегалополис будущего [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://archi.ru/foreign/news/news_present.html?nid=15367. – Название с экрана

3. Слука А. Е. Современная демогеография Большого Парижа [Текст] / А. Е. Слука, Н. А. Слука // Вестник МГУ. Сер. 5. География. – 2002. – № 6. – С. 49–55.

4. INSEE : Résultats du recensement 2009 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.adu-montbeliard.fr/fileadmin/Fichiers/Fond_documentaire/2012/SOC_2012_035.pdf. – Title from the screen

5. France: Degree of urbanization from 2001 to 2011 World Bank [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.statista.com/statistics/167202/urbanization-in-france/>. – Title from the screen

6. France. Population urbaine (% de la population totale) [Electronic resource]. – Access mode: <http://perspective.usherbrooke.ca/bilan/tend/FRA/fr/SP.URB.TOTL.IN.ZS.html>. – Title from the screen/perspective.usherbrooke.ca/bilan/tend/FRA/fr/SP.URB.TOTL.IN.ZS.html.